Suurlähettiläs Panduleni Shingengen puhe ”Suomi – Namibia 135 vuotta kumppanuutta” –seminaarissa 11.-13.10.2005

Rouva Eeva Ahtisaari

Ministeri Nangolo Mbumba

Herra Seppo Kalliokoski

Arvoisat kuulijat

Veljet ja sisaret

Olen tavattoman iloinen että saan olla täällä, että olen taas saanut palata maahan jota kutsun kodikseni ja jossa kaikki namibialaiset voivat tuntea olevansa kotona!

Rouva Ahtisaari, herra Kalliokoski ja Suomi-Namibia-seura ovat nähneet paljon vaivaa tämän seminaarin järjestämiseksi ja haluan tässä yhteydessä esittää kiitokseni heille. Haluan myös kiittää Suomen kansaa siitä, että he ovat toivottaneet meidät tänne niin lämpimästi tervetulleiksi. Suomalaiset ovat hyvä esimerkki pohjoismaisesta vieraanvaraisuudesta.

Tämä seminaari on hyvin tärkeä monestakin syystä. Tämä seminaari on hieno tapa juhlistaa 135 vuoden kumppanuutta Suomen ja Namibian välillä. Tämä on myös ainutlaatuinen tilaisuus tehdä tilannekatsaus niihin edistysaskeliin, joita olemme saavuttaneet maittemme välisessä suhteessa ja erityisesti sukupuolten välisen tasa-arvon alalla. Minua pyydettiin puhumaan tässä seminaarissa naisten roolista kansakunnan rakentajina. Kun valmistelin puhettani, huomasin että on hyvin vaikea puhua naisten roolista erillään kaikista niistä muista seikoista, joilla on suora vaikutus kansakunnan kehitykseen. Haluan puhua myös globalisaation vaikutuksista, sodan tuhoisista seurauksista, elämästä Aidsin varjossa ja naisten joutumisesta väliinputoajan asemaan. Kaikki nämä seikat ovat hyvin tärkeitä kansakunnan kehitykselle, eivätkä ne ole ainoastaan naisia koskettavia asioita. Naisilla on kuitenkin ensiarvoisen tärkeä rooli maan taloudellisessa kehityksessä.

Keskustelua sukupuolirooleista ja erityisesti naisten roolista on käyty pitkään ja hartaasti ja keskustelu näyttää jatkuvan edelleen. 1960-luvulta lähtien ja erityisesti 50-luvulla alkaneen amerikkalaisen kansalaisoikeusliikkeen vaikutuksesta niin sanottu feminismi on keskittynyt selventämään ja saamaan ihmiset ymmärtämään veljien ja sisarten välisiä suhteita niin perheen sisällä kuin laajemminkin katsottuna. Siksi onkin syytä tarkastella

asiaa uudesta näkökulmasta, koska keskustelu sukupuolirooleista on aivan toista kuin keskustelu kolonialismista ja rotuerottelusta Afrikassa.

Afrikkalaisilla naisilla on aina ollut huomattava yhteiskunnallinen asema. Useimmissa afrikkalaisissa yhteisöissä äiti on ollut kurinpitäjän asemassa ja kantanut päävastuun perheestä, vaikka pintapuolisesti onkin saattanut näyttää siltä kuin hän olisi aivan yhtä alistetussa asemassa kuin hänen kanssasisarensa eri puolilla maailmaa. Itse asiassa – ja hieman yksinkertaistettuna – afrikkalaisissa kielissä ei ole nais- ja miespuolista ”hän”-sanaa, eikä tämä ole suinkaan mikään sattuma, vaan se osoittaa että konflikteihin johtava erottelu sukupuolten välillä ei kuulu afrikkalaiseen ajatusmaailmaan. Itse uskon että kolonialismi vaikutti afrikkalaisiin auktoriteettirakenteisiin ja sukupuolten välisiin suhteisiin niin vahvasti, että afrikkalaisten naisten asema heikentyi. Historiasta käy ilmi että jopa kaikkein vaikeimpina kolonialismin ja valkoisten ylivallan aikoina Etelä-Afrikassa ja Namibiassa naiset joiden aviomiehet oli joko lähetetty sotaan tai vangittu joutuivat kantamaan koko vastuun kodista – eivätkä he voineet luottaa mihinkään muuhun kuin omaan voimaansa ja sitkeyteensä. Halusin mainita tämän yksityiskohdan koska uskon että tällä hetkellä afrikkalaisten – erityisesti naisten – tulisi muistaa oma historiansa jotta he löytäisivät parempia ratkaisuja niille sosiaalisille, taloudellisille ja poliittisille ongelmille jotka liittyvät sukupuolirooleihin. Toisin sanoen, afrikkalaisilla naisilla on aina ollut vaikutusvaltaa heidän miespuolisten johtajiensa elämässä, silloinkin kun se ei ole ollut selvästi havaittavissa.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana eri puolilla maailmaa on yritetty korjata vallitseva epätasapaino sukupuolten välillä. YK:n neljäs naisten maailmankonferenssi Pekingissä yli kymmenen vuotta sitten ja nyt ajankohtainen Peking plus 10 –prosessi ovat osaltaan saaneet ihmiset tiedostamaan, että vanhojen sukupuoliroolien muuttaminen työpaikoilla ja politiikassa on mahdollista ainoastaan tehostamalla ponnisteluja saavuttaa nämä tavoitteet. Tarvittavat puitteet ovat jo olemassa ja uskoakseni myös poliittista tahtoa löytyy. Sekä miesten että naisten on nyt selvitettävä kuinka nopeasti ja kuinka pitkälle asiassa on edistytty ja kuinka jatkamme tästä eteenpäin. Afrikassa yritetään parhaillaan tasapainottaa eri sukupuolten edustusta politiikassa. Namibian hallitus on koko itsenäisyyden ajan vuodesta 1990 lähtien noudattanut säännöstä, jonka mukaan kaikissa

valtakunnallisissa kokouksissa ainakin yhden kolmasosan osallistujista on oltava naisia. Miehet eivät ole vastustaneet tätä säännöstä ainakaan julkisuudessa.
NEPAD-asiakirja ja Afrikan Unionin julkaisut painottavat naisten johtavaa asemaa Afrikan kehityksessä. Tämä on tervetullut asenne verrattuna aikaisempiin kokemuksiimme. Muutamat Afrikan maat ovat edistyneet niin pitkälle, että nainen on valittu varapresidentiksi kuten Zimbabwessa ja Etelä-Afrikassa, ja meillä Namibiassa on naispuolinen varapääministeri. Kansalaiset eivät ole vastustaneet näitä tuoreita nimityksiä, pikemminkin päinvastoin – miehet tuntuvat olevan iloisesti yllättyneitä!
Nyt on tuiki tärkeää että Afrikan maat omaksuvat yhtenäisen linjan päättäessään kuinka molemmat sukupuolet huomioidaan tulevaisuudessa, koska yksikään maa ei voi ottaa vain yhtä sukupuolta huomioon. Jos naiset jätetään huomioimatta tai heidän ei anneta osallistua päätöksentekoon, puolet maailman väestöstä jätetään pois pelistä. Kun kaikki osallistuvat yhteisten asioitten hoitamiseen, vältytään turhilta, kielteisesti vaikuttavilta menettelytavoilta.
Itse koen että Afrikan todellinen haaste on varmistaa, että sisällytämme sukupuolikysymykset politiikkaan sekä sosiaalisiin ja talousasioihin, jotta koko suunnitteluprosessi olisi oikeudenmukainen. Tämä auttaisi omaakin nuorta tytärtäni ja poikaani suunnittelemaan tulevaisuuttaan luottavaisin mielin, ja voisimme myös välttää turhia, tietämättömyydestä johtuvia konflikteja. Fyysiset erot ihmisten välillä eivät saisi aiheuttaa epäoikeudenmukaisuutta. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä että sekä miehiä että naisia tulee arvostaa sellaisina kuin he ovat ja heidän elämäänsä tulee kunnioittaa tasapuolisesti.
Ehkä konfliktin syy ei olekaan sukupuoli sinänsä vaan se tapa kuinka meidät kasvatettiin pojiksi ja tytöiksi. Ero kasvatustavoissa on paljon suurempi kuin varsinaiset biologiset eroavaisuudet eri sukupuolten välillä. Meidän on kohdattava todellinen haaste: kuinka pysyä miehinä ja naisina ja samalla täydentää toinen toistamme oman kansakuntamme ja koko sekasortoisen maailmamme hyväksi.
Tarvittaville uudistuksille on luotava pohja jo opetusjärjestelmissä. Meidän on kannustettava poliitikkoja eri puolilla maailmaa luomaan opetusjärjestelmiä, jotka saavat nuoret kansalaiset ymmärtämään että vaikka jotkut meistä ovat syntyneet naispuolisiksi ja toiset miespuolisiksi, se ei anna aihetta taisteluun vaan se luo puitteet joissa voimme

oppia arvostamaan ja täydentämään toinen toistamme koko ihmiskunnan hyväksi. Ihmiskunta tarvitsee kaksi eri sukupuolta jatkuvuutensa turvaamiseksi. Molempien sukupuolten tulee kehittää uusia kommunikaatiomenetelmiä ja yhdistää tietonsa ja taitonsa.

Namibian presidentti Hifikepunye Pohamba on tähdentänyt molempien sukupuolten osallistumista päätöksentekoon. Presidentti Pohamba toivoo, että asiaan suhtauduttaisiin entistä vakavammin. Tämä johtuu osaltaan Namibian demokraattisista realiteeteistä ja haluaisinkin tässä yhteydessä huomauttaa, että naiset ovat monessa maassa enemmistönä ja siksi tyttölapsia ei tulisi enää kohdella kuten ennen, vaan heihin tulisi sijoittaa enemmän voimavaroja jotta he saavuttaisivat oikean paikkansa ja roolinsa yhteiskunnassa.

Nämä asiat ovat jo hyvällä tolalla, mutta parantamisen varaa on edelleen. Päämäärien on oltava selvät ja siinä suhteessa Kansainyhteisön ja NEPADin toimintasuunnitelmat, Afrikan Unionin päätökset ja YK:n vuosituhattavoitteet ovat ratkaisevassa asemassa. Nämä asiakirjat eivät ole pelkkiä suunnitelmia; ne ovat todellisia toimintaohjeita. Meidän on otettava huomioon seuraavat seikat kun käsittelemme naisten asemaan ja kansakunnan kehitykseen liittyviä kysymyksiä:

- Edesauttaako tämä tyttöjen koulutusta kehitysmaissa?
- Auttaako tämä naisia varmistamaan omistusoikeutensa jotta he voivat turvata perheensä toimeentulon ja saada pankkilainaa yritystoimintansa kehittämiseksi?
- Auttaako tämä naisia, perheitä ja yhteisöjä ehkäisemään perheväkivaltaa?
- Mikä vaikutus tällä on HIV-positiivisten naisten elämään ja kuinka tämä estää uusien tartuntojen synnyn?
- Toisin sanoen: millä tavoin tämä antaa naisille enemmän valinnanvaraa, enemmän valtaa, enemmän sananvaltaa oman elämänsä, perhensä ja yhteisönsä tulevaisuuden suhteen?

Emme saa antaa byrokraattisen vitkastelun tai jatkuvien erimielisyyksien menettelytavoista vaikuttaa näihin haasteisiin. Päämäärän on oltava selvä ja mitä sitten teemmekin, meidän on perusteltava tekemisemme ja saavutettava tavoitteemme:

- Meidän on työskenneltävä tasapuolisesti sekä poikien että tyttöjen parhaaksi. Sekä poikien että tyttöjen on saatava käydä koulua tarpeeksi kauan.

- Meidän täytyy saavuttaa tasa-arvo naisten ja miesten välillä kaikilla alueilla, myös työelämässä siten että pätevyys painaa eniten työhönotossa.
- Samasta työstä on maksettava sama palkka sukupuolesta riippumatta.
- Lain on suojattava sekä naisia että miehiä tasapuolisesti hyväksikäytöltä ja väkivallalta.
- Terveydenhoidon on vastattava sekä naisten ja miesten tarpeisiin.
- Naisilla tulee olla mahdollisuus tulla valituksi presidentiksi maasta riippumatta.

Lopuksi haluaisin muistuttaa siitä että meidän kaikkien täytyy alkaa puhua naisten asemasta avoimemmin. Emmehän halua kuulostaa siltä kuin asiat ratkaistaisiin nimittämällä pelkästään naisia johtoasemiin. Historiasta opimme, että valtaan päästyään sorretut saattavat muuttua sortajiksi. Naisten nimittäminen johtoasemiin ei liene asian ydin, vaan johtoasemassa olevien naisten ja miesten on suhtauduttava omaan asemaansa uudella tavalla ja selvitettävä, onko heidän työllään ratkaisevaa merkitystä tavallisten ihmisten elämässä. Johtohenkilöt sukupuolesta riippumatta ovat vastuussa teoistaan niille jotka ovat valinneet heidät tuohon asemaan. Ehkä naiset ovat yleisesti ottaen herkempiä kuin miehet ottamaan huomioon yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevat. Naisille tulee antaa mahdollisuus luoda parempaa maailmaa – ja todellinen tasa-arvo on eräs tärkeimmistä periaatteista joka ohjaa meitä saavuttamaan halutut tulokset!
Kiitos mielenkiinnostanne.